لو یعلم الناس ما فی زیارة قبر الحسین (علیه السلام) من الفضل، لماتوا شوقا

اگر مردم می‌دانستند که چه فضیلتی در زیارت مرقد امام حسین (علیه السلام) است از شوق زیارت می‌مردند.

تازه‌های نشر

ترجمه‌ای جدید از مقتل لهوف منتشر شد

کتاب «میقات بلا» شامل ترجمه‌ای تازه از کتاب لهوف توسط انتشارات کتابستان منتشر و راهی بازار نشر شد.

به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، «میقات بلا» دربردارنده ترجمه محسن هاشمی از کتاب لهوف به‌تازگی از سوی انتشارات کتابستان منتشر و راهی بازار نشر شده است.

واقعه عاشورا از مهم‌ترین و دردناک‌ترین اتفاقات تاریخ اسلام است که تأثیری عمیق و ماندگار در قلب‌های مسلمانان و به‌ویژه شیعیان گذاشت. مقتل‌های بسیاری درزمینه واقعه عاشورا نوشته شده، اما یکی از معتبرترین و دقیق‌ترین و مختصرترین آن‌ها، کتاب «لهوف» اثر سید بن طاووس است. او از عارفان و فقیهان بزرگ قرن هفتم هجری است و مقتل ایشان تمام مقاتل پیش از خود را تحت تأثیر قرار داد.

«أللُّهوف عَلَی قَتْلَی الطُّفوف» یا «اَلمَلْهوف عَلَی قَتْلَی الطُّفوف» مشهور به لُهوف، از مقتل‌نگاری‌های مشهور شیعیان در بیان مصائب واقعه کربلا و شهادت امام حسین(ع)، نوشته سید بن طاووس (متوفای ۶۶۴ق) است. نویسنده، کتاب را برای مسافران عتبات و زائران امام حسین(ع) و به‌صورت مختصر نوشته و به همین سبب، سلسله اسناد روایات را حذف کرده و تنها آخرین راوی یا منبع روایت را بیان نموده است.

کتاب لهوف وقایع مرتبط با امام حسین(ع) را از پیش از تولد وی تا رویدادهای پس از واقعه عاشورا دربرمی‌گیرد. به‌گفته محمد اسفندیاری عاشوراپژوه، ابن‌طاووس نخستین کسی است که قیام امام حسین(ع) را بر اساس شهادت عرفانی تبیین کرده است. با این حال نویسنده از ذکر مطالب اغراق‌آمیز خودداری نموده است. همچنین محدث نوری بر آن است چون سند روایات در کتاب بیان نشده، چندان معتبر نیست. از همین منظر، پذیرفته شدن کتاب لهوف ناشی از جایگاه معنوی سید بن طاووس دانسته شده است.

تاکنون چندین ترجمه فارسی از کتاب لُهوف منتشر شده که می‌توان از ترجمه سید احمد فهری با نام «آهی سوزان بر مزار شهیدان» و برگردان محمد محمدی اشتهاردی با نام «غم‌نامه کربلا» نام برد.

کتاب لهوف در منابع با نام‌های مختلف آمده است. این اختلاف نام، ناشی از اختلاف نسخه‌ها و نام‌گذاری خود مؤلف است؛ زیرا مؤلف برای کتاب‌های خود اسامی گوناگون یا نامی واحد را با تغییر برگزیده است.

همان‌طور که اشاره شد، گرچه با توجه به اتقان و اهمیت این کتاب، ترجمه‌های بسیاری از آن به زبان فارسی در دسترس است اما مترجم معتقد است آفت بیشتر ترجمه‌ها، نداشتن جذابیت داستانی و یا استفاده از لغات و عبارت سنگین و پیچیده است که مطالعه آن را دشوار می‌کند و از همه مهم‌تر آنکه همین مسائل سبب شده بسیاری از جوانان تمایلی به مطالعه این مقتل ارزشمند نداشته باشند.

مترجم (محسن هاشمی) در این اثر تلاش کرده وقایع را طوری مرتب کند تا سیر داستانی آن حفظ شود و با استفاده از فضاسازی‌ها و توصیفات گوناگون، مطالعه داستان را آسان کند. از دیگر ویژگی‌های اثر می‌توان به بیانِ ادیبانه اهداف و ابعاد حماسه عاشورا در خلال متن اشاره کرد. دغدغه اصلی مترجم کتاب، در دسترس بودن ترجمه‌ای روان و داستانی از نخستین مقتلِ معتبر و موجز شیعیان است تا مطالعه آن برای همه اقشار به‌خصوص جوانان ساده و روان باشد.

کتاب «میقات بلا» با ۱۴۸ صفحه و قیمت ۶۰ هزار تومان از سوی انتشارات کتابستان منتشر شده است.

نکته‌ها

علامه مصباح یزدی

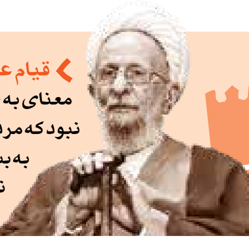

قیام عاشورا برای اقامه احکام اجتماعی اسلام

معنای به‌خطر افتادن دین در زمان امام حسین(ع) این نبود که مردم نتوانند نماز بخوانند و روزه بگیرند و یا قائل به بت‌پرستی شوند و به بت سجده کنند! هیچ کس نمی‌گفت بت بپرستید یا نماز نخوانید و روزه نگیرید و قرآن نباشد. همان مسجد اموی، دارالقرآن و دارالحفاظ بود و قرآن در آن آموزش داده و حفظ می‌شد. پس مسئله و مشکل در کجا بود؟ مشکل بر سر «احکام اجتماعی» اسلام بود. احکام فردی مثل نماز و روزه که چندان ارتباطی به حکومت پیدا نمی‌کرد مشکل و مسئله‌ای نداشت. نماز خواندن یا نخواندن مردم مشکلی برای معاویه درست نمی‌کرد. او خودش هم می‌گفت من با شما نجنگیدم که نماز بخوانید یا روزه بگیرید، این‌ها کارهایی است که به خودتان مربوط است؛ من با شما بر سر «حکومت» جنگیدم. شما هرچه می‌خواهید نماز بخوانید، روزه بگیرید، مسجد بسازید و به حج بروید، اما به حکومت من کاری نداشته باشید! اگر بخواهیم با زبان و ادبیات امروز جامعه خودمان بیان کنیم، معاویه می‌گفت: هرچه می‌خواهید نذر و نیاز کنید، نوحه بخوانید، سینه و زنجیر بزنید، عَلَم و کُتل بردارید، سفره حضرت رقیه(س) بیندازید و آش امام حسین و اباالفضل العباس(ع) درست کنید، ولی کاری به حکومت و سیاست نداشته باشید.

در هر صورت، صِرف مسجد و نماز و قرآن و نوحه و سینه، برای حکومت‌ها هیچ ضرری ندارد و آن‌ها هم با این امور کاری ندارند. آنچه برای حکومت‌ها مشکل درست می‌کند و دردسرساز است احکام اجتماعی اسلام است. حکومتی که بخواهد به فساد و تباهکاری بپردازد و ثروت ملی را به یغما ببرد و برای منافع شخصی و حزبی با شیاطین و قدرت‌های استعماری کنار بیاید، با احکام اجتماعی اسلام مشکل خواهد داشت و آن را مانعی بر سر راه خود می‌بیند. آنچه مانع می‌شود چنین حکومتی به اغراض و منافعش دست پیدا کند احکام و مسائل فردی اسلام مانند نماز و روزه و نذر و نیاز نیست، بلکه اسلامی است که بخواهد در حیطه مسائل اجتماعی و سیاسی و حکومتی دخالت کند و در این زمینه امر و نهی و دستوری داشته باشد. اگر اسلام بخواهد «میزان قوانین اجتماعی» قرار گیرد و بنا شود روابط و مناسبات اجتماعی بر اساس قوانین و احکام اسلامی تنظیم شود، اینجاست که بین دین و حکومت تزاحم و اصطکاک پیدا می‌شود و حکومت درصدد حذف و تعطیلی دین برمی‌آید. آن‌گاه در چنین شرایطی است که اسلام در معرض مخاطره قرار می‌گیرد و ممکن است حفظ و بقای آن در گرو نثار خون و جان باشد.

دیدگاه

نویسنده کتاب «شهادت‌نامه حسین و شهیدان کربلا» مطرح کرد

تخیل در ادبیات عاشورایی باید مبتنی بر معرفت باشد

نویسنده «شهادت‌نامه حسین و شهیدان کربلا» با اشاره به اینکه حسین(ع) خالق بزرگ‌ترین داستان‌های انسانی است، گفت: در کربلا انسان‌ها و حتی اشیا و جانداران هم قصه می‌آفرینند.

محمدهادی زاهدی نویسنده «شهادت‌نامه حسین(ع) و شهیدان کربلا» در گفت‌وگو با خبرنگار مهر درباره جایگاه داستان‌های عاشورایی و اهمیت معرفی آن به مخاطبان گفت: عاشورا قصه‌ای است که نه‌تنها قهرمان آن بلکه خالق آن امام حسین(ع) است. چرا خالق؟ برای اینکه گویی امام در ماجرای کربلا در پی خلق یک قصه حقیقی و جاودانه است تا این قصه با ظرفیت‌های دراماتیک و تراژیک خود بتواند در طول عصرها و قرن‌ها زنده بماند و گوش‌های مردم را برای شنیدن آن، زبان‌های گویندگان را برای بازگفتن آن و دل‌های افراد را برای همدلی با آن همواره آماده و همراه نگه دارد و ازاین‌رو می‌بینید در کربلا تنها یک قصه نیست که جلب‌توجه می‌کند، قصه‌هایی گوناگون در مورد افراد و حتی اشیای حاضر در کربلا چنین ویژگی‌ای دارند و هر یک از شهیدان یا اسیران کربلا یک قصه شنیدنی‌اند.

■ **در کربلا اشیا و جانداران نیز قصه می‌آفرینند**

نویسنده کتاب «شهادت‌نامه حسین(ع) و شهیدان کربلا» افزود: در کربلا نه‌تنها انسان‌ها بلکه اشیا و جانداران نیز قصه می‌آفرینند؛ مشک، علم، تیر، شمشیر، انگشتر، فرات و اسب‌ها مثل ذوالجناح، اسب عقاب و مانند آن؛ بنابراین کربلا هرچند یک قصه شنیدنی، یک تراژدی سهمناک و خواندنی و یک ماجرای یکپارچه و همگون است اما در دل خود داستان‌هایی متراکم و زیبا دارد که به‌اندازه همان داستان اصلی کشش و جاذبه دارند، گویی هرکدام از اشیای حاضر در کربلا از خیمه، علم، خندق و گودال گرفته تا مردان و زنانی که حماسه‌سازان صحرای کربلا هستند هر یک مأموریتی برای خلق و آفرینش قصه‌ای دارند. شاید در کمتر داستانی، دست‌ها بتوانند چنان ظرفیت شگفت دراماتیکی ایجاد کنند که در ماجرای دست‌های حضرت عباس(ع) اتفاق افتاده است به‌گونه‌ای که گویی دست‌ها نه به‌عنوان عضوی از بدن قهرمان داستان بلکه به‌عنوان عنصر اصلی داستان و قهرمان آن جلوه می‌کنند.

وی افزود: بنابراین امام حسین(ع) نه‌تنها قهرمان میدان کربلاست بلکه آفریننده یکی از بزرگ‌ترین داستان‌های انسانی و الهی است و گویی می‌کوشد عناصر بیشتری از داستان را کنار هم قرار دهد و روایتی زیباتر از حقیقت را فرا روی ما بگذارد؛ حقیقتی که نه‌تنها در گذر زمان کهنه نمی‌شود بلکه بر زیبایی و طراوت آن افزوده می‌شود. داستان کربلا یک کل است که اجزای آن هر کدام در خدمت روایت اصلی هستند اما هر کدام داستانی جداگانه‌اند و هر یک ظرفیت دراماتیک عجیبی دارند؛ در این داستان نه‌تنها قهرمانان بلکه ضدقهرمانان نیز می‌توانند داستان‌های هولناکی از زشتی و جنایت را روایت کنند.

زاهدی گفت: نکته دوم در زمینه داستان‌های عاشورا این است که عاشورا نماد همه خوبی‌هاست؛ کلاسی است که در محدوده یک نیم روز برگزار شد اما عمق و ژرفایی به وسعت ابدیت دارد و ازاین‌رو معرفی عاشورا به مخاطبان آن، چنان‌که بود می‌تواند خوبی، زیبایی، عشق، ایثار و مانند آن را در جامعه مخاطب توسعه دهد. هدف امام حسین(ع) اصلاح امت بود و همه نمادهای اصلاح را در کربلا به نمایش گذاشت.

■ **۵ رسانه بازتاب‌دهنده واقعه عاشورا**

وی در پاسخ به پرسش دیگری مبنی بر منابع مورد توجه شیعی در روایات عاشورایی، به پنج رسانه بازتاب‌دهنده این واقعه اشاره کرد و گفت: نخست رسانه شعر است؛ از همان ایام تاکنون بسیاری از شاعران اشعاری در سوگ سالار شهیدان سرودند و این سروده‌ها به‌عنوان منبعی از منابع مهم تاریخی مورد توجه بوده است؛ هرچند شعر بازگوکننده تمام واقعیت نیست و نگاه شاعر در فهم و روایت ماجرا یا تصویر آن، دخالت بسیار دارد اما شعر با شورانگیزی‌های خود، ماجرای کربلا را زنده نگه می‌داشت و بخشی از آن را بازگو می‌کرد. مثلاً دعبل خزاعی در قصیده تائیه خود که در محضر امام رضا(ع) خواند به ماجرای کربلا می‌پردازد و می‌گوید:

افاطم لو خلت الحسین مجدّلا / و قد مات عطشانا بشط فرات
اذاًللطمت الخد فاطم عنده / و اجریت انهارا علی الوجنات

دوم: مجالس عزای امام حسین(ع). یکی از مبانی اسناد، مجالس مرثیه‌ای بود که با تأکید امامان در محضر آنان و در خانه‌های ارادتمندان اهل‌بیت(ع) برگزار می‌شد و در آن، گویندگان و شاعران به شرح ماجرای کربلا می‌پرداختند.

سوم: روایات و گزارش‌هایی که حاضران در کربلا برای دیگران بازگو می‌کردند. اهمیت واقعه کربلا از سویی و توجه مردم از سویی دیگر سبب می‌شد کسانی این روایات را برای دیگران نقل کنند؛ گاهی کسانی مثل مختار نیز حاضران در سپاه ابن‌سعد را وادار می‌کردند جنایت خود را شرح دهند و مردم می‌شنیدند و این روایات سینه‌به‌سینه نقل و درنهایت در جایی ثبت و ضبط می‌شد.

چهارم: مورخان و تاریخ مکتوب از آن واقعه. بدیهی است کسانی نیز در پی ثبت، ضبط وقایع و نگارش آن بر اساس روایات حاضران برمی‌آمدند که معروف‌ترین آن‌ها ابومخنف لوط بن یحیی است که خوشبختانه اثر او در تاریخ طبری حفظ شده و شاگرد او محمد بن سائب کلبی نیز مقتلی نوشت که شیخ مفید آن را روایت کرده است.

پنجم: روایت‌هایی که خود امامان شیعه از کربلا برای مردم بازگو می‌کردند که این منبع از منابع بسیار مهم روایت تاریخ کربلاست. مثلاً در امالی شیخ صدوق ماجرای کربلا از آغاز تا پایان توسط امام صادق(ع) روایت شده که ایشان از پدر خود امام باقر و ایشان از امام سجاد(ع) روایت کرده‌اند.

زاهدی درباره به‌کارگیری عنصر تخیل توسط نویسندگان در ادبیات عاشورایی گفت: به نظر من کسانی که می‌خواهند در مورد عاشورا شعری بگویند یا داستانی بنویسند ابتدا باید تاریخ مستند کربلا را به‌دقت خوانده باشند و با ظرایف و دقایق این حادثه عظیم و اثرگذاری آن آشنایی کامل پیدا کنند، آموزه‌های اهل‌بیت(ع) را بشناسند و آنگاه به سراغ خلق آثار ادبی بروند. یعنی ابتدا باید تمام واقعه را در همان حد که مقدور است شناخته باشند تا بتوانند اثری ادبی بیافرینند زیرا همان‌گونه که می‌دانید تخیل رکن اصلی یک اثر ادبی به‌ویژه شعر است و اگر این تخیل، مبتنی بر معرفت نباشد و بر پایه معرفتی عمیق بنا نشده باشد ممکن است به بیراهه برود. بنابراین اگر تخیل بر شالوده معرفت شکل بگیرد می‌تواند آثار زیبایی را بیافریند و اگر بر مبنای معرفت نباشد به نظر من به‌هیچ‌رو روا نیست.

وی در پایان گفت: عبور از آموزه‌های قرآن و اهل‌بیت(ع)، گفتن و نوشتن چیزهایی که موجب وهن مذهب و شریعت است و با مقام و جایگاه امامت و آموزه‌های آن بزرگواران مطابقت و همخوانی ندارد، نوشتن سخنی که مستندی درست ندارد و یا گفتن مطلبی از جایی یا کسی که بی‌مبنا و مستند نوشته یا می‌گوید و نوشتن مطالبی که با خرد و علم در تضاد است و خرافه و جهل را گسترش می‌دهد خط قرمزهایی هستند که در نوشتن از عاشورا و در ادبیات عاشورایی باید آن‌ها را رعایت کرد.

در گفت‌وگو با مدیر گروه فرهنگ و سیره رضوی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی بررسی شد

خامس آل‌محمد(ع) به روایت عالم آل‌محمد(ع)

محمدحسین مروج کاشانی

«حسین(ع)» یگانه است، هم خودش و هم رفتارش، هم قیامش و هم تاریخش، هم زندگی‌اش و هم شهادتش؛ هم عاشورایش یگانه است و هم کربلایش یگانه؛ یعنی از ابتدای تاریخ تا انتهای عالم تکرار نشده و نخواهد شد. امام حسین(ع) خصائص و ویژگی‌های منحصر به‌فرد زیادی دارد که برخی از آن‌ها را هیچ کسی با او اشتراک ندارد و برخی را هم فقط ممکن است معدودی از افراد، آن هم فقط از سایر حضرات معصومین(ع) با وی مشترک باشند. به مناسبت ماه محرم‌الحرام و ایام شهادت جانسوز حضرت اباعبدالله الحسین(ع)، در گفت‌وگو با «دکتر مرتضی انفرادی» مدیرگروه فرهنگ و سیره رضوی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی به بررسی برخی از ویژگی‌های امام حسین(ع) از دیدگاه عالم آل‌محمد حضرت رضا(ع) پرداختیم. در ادامه گزیده‌ای از سخنان وی را می‌خوانید.

■ **منزلت و جایگاه امام حسین(ع)**

تبیین فرهنگ حسینی در حقیقت تدوین تاریخ انسانیت در این کره خاکی است. حرکت عظیم و انسان‌ساز سیدالشهدا(ع) در واقع اساس حق‌طلبی، عدالت‌محوری، شجاعت و پاکبازی است. برای همین است که ماجرای زندگانی امام حسین(ع) به عنوان نیروی محرک در جهت تفکرات صحیح اسلام محسوب و از آن یک فرهنگ متعالی استنباط می‌شود تا الگویی برای همه زمان‌ها و مکان‌ها باشد.

همه حضرات معصومین(ع) برای تعظیم و بزرگداشت امام حسین(ع) تلاش‌های گوناگونی انجام داده‌اند و این موضوع در سیره عالم آل‌محمد(ع) و با توجه به روایات رسیده از ایشان جلوه دیگری دارد.

مقام والای سیدالشهدا(ع) بر همگان مبرهن است و امام رضا(ع) نیز در روایتی از پیامبر اسلام(ص) منزلت امام حسین(ع) را زیبایی زمین و آسمان بیان می‌فرمایند: يَا أَبَا عَبْدِاللَّهِ يَا زَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرَضِينَ.

در این قسمت از روایت امام رضا(ع) ویژگی امام حسین(ع) با زینت آسمان و زمین آغاز شده است و در ادامه حدیث، شخص امام رضا(ع) سوگند پیامبر(ص) را بیان و ویژگی‌های متعددی برای آن حضرت برمی‌شمارند.

وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيّاً إِنَّ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ فِي السَّمَاءِ أَكْبَرُ مِنْهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمَكْتُوبٌ عَنْ يَمِينِ عَرْشِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِصْبَاحُ هُدًى وَسَفِينَةُ نَجَاةٍ وَإِمَامٌ غَيْرُ وَهْنٍ وَعِزٌّ وَفَخْرٌ وَعِلْمٌ وَذُخْرٌ.

سوگند به خداوندی که من را بحق، به پیامبری مبعوث کرد منزلت حسین بن علی(ع) در آسمان والاتر از جایگاه او در زمین است و همانا در سمت راست عرش خداوند عزوجل نوشته شده وی چراغ هدایت و کشتی نجات است، امامی استوار، دارای عزت، افتخار، علم و گنجینه است.

امام رضا(ع) در حدیثی دیگر در مورد منزلت والای امام حسین(ع) می‌فرمایند: هر کس دوست دارد خداوند را در حالی که از گناهانش پاک است ملاقات کند، حسین را دوست داشته باشد.

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، وَقَدْ مُحِّصَ ذُنُوبُهُ، فَلْيَتَوَلَّ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

■ **غم جانگداز حادثه کربلا از منظر امام رئوف(ع)**

حادثه کربلا چنان برای تمام اهل بیت(ع) جانکاه بود که روایت‌های متعدد در مقتل‌های بسیار از زبان ایشان در مجامع حدیثی آمده است. در بیان امام رضا(ع) نیز این واقعه چنین تبیین شده است:

إِنَّ يَوْمَ الْحُسَيْنِ أَقْرَحَ جُفُونَنَا وَأَسْبَلَ دُمُوعَنَا وَأَذَلَّ عَزِيزَنَا بِأَرْضِ كَرْبٍ وَبَلَاءٍ وَأَوْرَثَتْنَا الْكَرْبَ وَالْبَلَاءَ إِلَى يَوْمِ الِانْقِضَاءِ.

روز شهادت حسین چشمان ما اهل بیت(ع) را مجروح، اشک‌های ما جاری و عزیز ما خوار شد و ما را تا قیامت به گرفتاری و بلا دچار ساخت.

ایشان علاوه بر بیان حزه و اندوه آل‌الله در این ایام، به شیعیان جدشان نیز اعلام می‌کنند اگر دوست دارید همنشین ما اهل بیت(ع) در بهشت باشید در اندوه ما اندوهگین باشید.

إِنْ سَرَّكَ أَنْ تَكُونَ مَعَنَا فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى مِنَ الْجِنَانِ فَاحْزَنْ لِحُزْنِنَا.

■ **زیارت امام حسین(ع)**

زیارت امام حسین(ع) دارای ویژگی‌های بسیاری است و اثرات معنوی زیادی برای زائران مرقد مطهر ایشان ذکر شده است. همچنین در روایات برکات بی‌شماری برای این امر مهم معرفی شده است.

زیارت امام حسین(ع) در احادیث امام رضا(ع) نیز جلوه ویژه دارد. ایشان ثواب زیارت جدشان را این‌گونه به پسر شبیب بیان می‌فرمایند:

يَا ابْنَ شَبِيبٍ إِنْ سَرَّكَ أَنْ تَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَا ذَنْبَ عَلَيْكَ فَزُرِ الْحُسَيْنَ(ع)؛ ای پسر شبیب! اگر دوست داری پاک و بدون گناه به ملاقات خدا بروی، امام حسین(ع) را زیارت کن.

روایت دیگری از امام رضا(ع) نقل شده مبنی بر اینکه ایامی که زائر امام حسین(ع) به زیارت مشغول است از عمر او محسوب نمی‌شود و جزو مدت زندگی‌اش به حساب نمی‌آید؛ إِنَّ أَيَّامَ زَائِرِي الْحُسَيْنِ(ع) لَا تُحْسَبُ مِنْ أَعْمَارِهِمْ وَ لَا تُعَدُّ مِنْ آجَالِهِمْ.

ایشان در حدیثی دیگر فضیلت زیارت امام حسین(ع) را برابر با یک حج مقبوله دانستند؛ مَنْ أَتَى قَبْرَ الْحُسَيْنِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَجَّةً مَبرورَه.

همچنین یکی از یاران و اصحاب حضرت رضا(ع) به نام صفوان نقل می‌کند: از امام هشتم(ع) در مورد زیارت امام حسین(ع) پرسیدم. حضرت فرمودند: زیارت امام حسین(ع) برابر است با عمره.

صَفْوَانَ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا(ع) عَنْ زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ(ع) أَيُّ شَيْءٍ فِيهِ مِنَ الْفَضْلِ قَالَ تَعْدِلُ عُمْرَةً.

محمد بن سنان یکی دیگر از یاران ایشان در مورد زیارت امام حسین(ع) از حضرت نقل کرده که معادل یک عمره صحیح و مقبوله است؛ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ سَمِعْتُ الرِّضَا(ع) يَقُولُ زِيَارَةُ قَبْرِ الْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ تَعْدِلُ عُمْرَةً مَبْرُورَةً مُتَقَبَّلَ.

■ **گریه بر اباعبدالله الحسین(ع)**

یکی از روش‌های تعظیم شعائر حسینی و زنده نگه داشتن قیام عاشورا که روایات زیادی نیز از سوی حضرات معصومین(ع) برای آن بیان شده گریستن بر مصائب اباعبدالله الحسین(ع) است. امام رضا(ع) نیز برای گریه بر جد مظلومشان ثواب عظیمی را در جاهای مختلف آورده‌اند:

اِنْ بَكَيْتَ عَلَى الحُسَينِ(ع) حَتّى تَصيرَ دُمُوعُکَ عَلى خَدَّيْکَ غَفَرَ اللّهُ لَکَ كُلَّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتَهُ صَغيرا كانَ اَوْ كَبيراً قَليلا كانَ اَوْ كثيراً؛ اگر بر امام حسین(ع) گریه کنی تا اینکه اشک‌هایت بر گونه‌هایت جاری شود، خداوند گناهانی که مرتکب شدی، چه بزرگ و چه کوچک، چه کم و چه زیاد را می‌بخشد.

امام رضا(ع) در عبارتی دیگر همه افراد را بر گریستن بر مصائب امام حسین(ع) ترغیب می‌نمایند و اثر این کار را بخشش گناهان کبیره بیان می‌فرمایند.

فَعَلَى مِثْلِ الْحُسَيْنِ فَلْيَبْكِ الْبَاكُونَ فَإِنَّ الْبُكَاءَ يَحُطُّ الذُّنُوبَ الْعِظَامَ؛ پس گریه‌کنندگان بر مثل حسین(ع) گریه کنند زیرا گریه بر حسین(ع) گناهان بزرگ را از بین می‌برد.

■ **ویژگی‌های تربت امام حسین(ع) در تعالیم رضوی**

پروردگار جهانیان به برکت جان‌نثاری‌ها و ازخودگذشتگی‌های امام حسین(ع) اختصاصات مهمی را برای ایشان در نظر گرفته است که یکی از آن‌ها عظمت و برکت تربت مرقد سیدالشهدا(ع) است. با توجه به احادیث اسلامی ذات خاک کربلا دارای شرافت است و فضیلت‌های زیادی برای آن بیان شده است.

تربت در اصطلاح شیعیان به خاک اطراف مرقد مطهر اباعبدالحسین(ع) گفته می‌شود و این خاک همواره در بین شیعیان مقدس بوده و حتی احکام فقهی ویژه‌ای را برای آن بیان کرده‌اند. در بین ارادتمندان معصومین(ع) استفاده از خاک کربلا به نیت شفا، برداشتن کام نوزادان به‌وسیله تربت حسینی، استفاده از آن به عنوان مهر نماز و همچنین هدیه تربت به دیگران و... سنت مؤکد به شمار می‌آید.

امام رضا(ع) در مورد تربت مقدس کربلا می‌فرمایند: هُوَ أَمَانٌ بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى.

همچنین ایشان تربت امام حسین(ع) را درمان هر درد و امان از هر ترسی بیان کرده‌اند.

طِينُ قَبْرِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ(ع) شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَأَمَانٌ مِنْ كُلِّ خَوْفٍ

و حتی شفا داشتن تربت امام حسین(ع) را برای هر دردی به جز مرگ روایت کرده‌اند.

أَنَّهُ قَالَ: طِينُ قَبْرِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ(ع) شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ عِلَّةٍ إِلَّا السَّامَ وَالسَّامُ الْمَوْتُ.

امام رضا(ع) در روایتی دیگر خوردن هر خاکی را حرام می‌دانند به جز خوردن تربت امام حسین(ع) را که از آن به عنوان شفا یاد می‌کنند. ابن سعد اشعری می‌گوید در مورد خاک تربت کربلا از حضرت رضا(ع) پرسیدم؛ ایشان فرمودند: هر خاکی حرام است... به جز خاک مرقد امام حسین(ع) که شفای هر دردی است؛ ابْنُ سَعْدٍ الْأَشْعَرِيُّ قَالَ سَأَلْتُ الرِّضَا(ع) عَنِ الطِّينِ فَقَالَ كُلُّ طِينٍ حَرَامٌ... مَاخَلَا طِينَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ فَإِنَّهُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ.

در روایتی دیگر از ابی بکار است که وی می‌گوید: از قسمت بالاسر مرقد مطهر امام حسین(ع) خاک سرخی در اختیارم بود که محضر امام رضا(ع) رسیدم و به حضرت عرضه کردم. سپس ایشان آن خاک را در کف دست مبارک خود گرفتند و بوییدند و گریه کردند به طوری که اشکشان جاری شد، سپس فرمودند: این تربت جدم است.

عَنْ أَبِي بَكَّارٍ قَالَ: أَخَذْتُ مِنَ التُّرْبَةِ الَّتِي عِنْدَ رَأْسِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ(ع) طِيناً أَحْمَرَ فَدَخَلْتُ عَلَى الرِّضَا(ع) فَعَرَضْتُهَا عَلَيْهِ فَأَخَذَهَا فِي كَفِّهِ ثُمَّ شَمَّهَا ثُمَّ بَكَى حَتَّى جَرَتْ دُمُوعُهُ ثُمَّ قَالَ هَذِهِ تُرْبَةُ جَدِّي.

■ **تسبیح ساخته شده از تربت حسین(ع)**

تسبیح کربلا که به تسبیح تربت نیز مشهور است به تسبیحی گفته می‌شود که از خاک مرقد امام حسین(ع) ساخته شده باشد.

پدر بزرگوار امام رضا(ع) در روایتی می‌فرمایند: شیعیان ما از چهار چیز بی‌نیاز نیستند، حصیری که بر آن نماز بگزارند، انگشتری که در دست کنند، مسواکی که با آن مسواک کنند و تسبیح از تربت سیدالشهدا(ع) که دارای ۳۳ دانه باشد.

با توجه به منابع حدیثی و تاریخی نخستین کسی که در بین مسلمانان از تسبیح استفاده کرد، وجود مقدس حضرت زهرا(س) بود. ایشان برای تسبیحات پس از نماز، نخی پشمی را گره زده بودند و با آن ذکر می‌گفتند اما پس از شهادت حضرت حمزه(ع) عموی بزرگوارشان در جنگ احد، از خاک مزار ایشان تسبیحی ساختند و با آن ذکر می‌گفتند.

با توجه به این سنت، شیعیان پس از شهادت سیدالشهدا(ع) از تربت او تسبیح ساختند و استفاده می‌کردند.

امام رضا (ع) نیز در مورد ویژگی تسبیح کربلا می‌فرمایند:

مَنْ أَدَارَ الطِّينَ مِنَ التُّرْبَةِ فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ. مَعَ كُلِّ حَبَّةٍ مِنْهَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا سِتَّةَ آلَافِ حَسَنَةٍ، وَمَحَا عَنْهُ سِتَّةَ آلَافِ سَيِّئَةٍ، وَرَفَعَ لَهُ سِتَّةَ آلَافِ دَرَجَةٍ، وَ أَثْبَتَ لَهُ مِنَ الشَّفَاعَةِ مِثْلَهَا.

هر کسی تسبیحی از تربت حضرت امام حسین(ع) در دست بگرداند و ذکر سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ را بگوید با هر دانه تسبیح، خداوند ۶ هزار حسنه برای او می‌نویسد و ۶ هزار گناه از او پاک می‌کند و ۶ هزار درجه مقامش بالا می‌رود و به همین مقدار شفاعت برای او ثبت می‌شود.

گزیده

تبیین فرهنگ حسینی در حقیقت تدوین تاریخ انسانیت در این کره خاکی است. حرکت عظیم و انسان‌ساز سیدالشهدا(ع) در واقع اساس حق‌طلبی، عدالت‌محوری، شجاعت و پاکبازی است. برای همین است که ماجرای زندگانی امام حسین(ع) به عنوان نیروی محرک در جهت تفکرات صحیح اسلام محسوب و از آن یک فرهنگ متعالی استنباط می‌شود تا الگویی برای همه زمان‌ها و مکان‌ها باشد.

کتابخانه حسینی

چند نکته درباره «شهادت‌نامه امام حسین(ع) بر پایه منابع معتبر» مرحوم ری‌شهری

شهادت‌نامه‌ای که از دل «دانشنامه امام حسین(ع)» متولد شد

رواق | تقریباً غیرممکن است در جست‌وجوی اثری جامع که با روایات پیوند خورده باشد درباره یک موضوع بگردیم و به نام و آثار مرحوم آیت‌الله ری‌شهری برنخوریم. کسی که برای پژوهش در حوزه احادیث و روایات، مؤسسه علمی فرهنگی «دارالحدیث» را ایجاد کرد و همیشه به دنبال به سرانجام رساندن پژوهش‌هایی برای تولیدات حدیثی بود که از جامعیت برخوردار باشد.

در همین راستا مرحوم ری‌شهری پژوهش جامعی را برای امام حسین(ع) و قیام عاشورا با عنوان «دانشنامه امام حسین(ع)» با همکاری شماری از پژوهشگران توانمند «پژوهشکده علوم و معارف حدیث» در ۱۴ جلد و ۶ هزار و ۶۰۰ صفحه به سرانجام رسانید و در آذرماه ۱۳۸۸، در دسترس همگان به‌ویژه اصحاب تحقیق قرار داد.

گام بعدی مرحوم ری‌شهری، ایجاد ارزش افزوده به منظور بهره‌برداری حداکثری از این دانشنامه جامع بود. در همین راستا بود که بخش‌هایی از این دانشنامه که -با شهادت سیدالشهدا(ع) و یاران باوفایش مرتبط بود و- بیش از سایر بخش‌ها برای آشنایی هر چه بیشتر و عالمانه عموم خوانندگان با تاریخ حماسه کربلا کاربرد داشت و از سوی دیگر می‌توانست دستمایه‌ای بسیار مناسب برای مبلغان دینی (به‌ویژه در سفرهای تبلیغی‌شان) به‌شمار آید، با عنوان «شهادت‌نامه امام حسین(ع) بر پایه منابع معتبر» به‌صورت جداگانه منتشر شد.

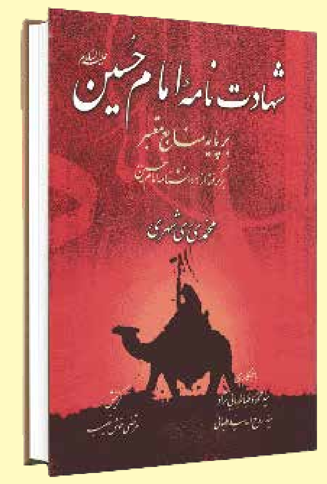

این اثر در دو جلد، متن کامل بخش‌های ششم تا یازدهم دانشنامه یاد شده و منتخبی از «درآمد» و بخش یکم و نیز دو قطعه کوچک از بخش‌های نهم و سیزدهم آن را در مجموع در حجمی نزدیک به ۲ هزار و ۵۰۰ صفحه در خود دارد.

مرحوم ری‌شهری در مقدمه این اثر هدف از نگارش این مجموعه را توجه دادن به ضرورت‌های بازنگری در تاریخ عاشورا معرفی می‌کند و می‌نویسد: «ظرفیت گسترده فرهنگی واقعه عاشورا و جایگاه ویژه آن در جهان اسلام به‌ویژه نزد پیروان اهل بیت(ع) ایجاب می‌کند موضوع نهضت حسینی به عنوان یکی از اصلی‌ترین مسائل مطرح در مکتب تشیع، در حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها توسط توانمندترین دانشمندان و کارشناسان مورد تحقیق و تدقیق قرار گیرد و نخبگان آشنا با قرآن و حدیث و تاریخ اهل بیت(ع)، ضمن جمع‌آوری، جمع‌بندی و ارزیابی گزارش‌های تاریخی، ابعاد متنوع و آموزنده این حماسه سرشار از هدایت، عزت و سعادت را تبیین و تفسیر نمایند. اما با کمال تأسف باید گفت عدم توجه لازم از جانب حوزه‌های علمیه و شخصیت‌های بزرگ علمی شیعه به این مسئله بسیار مهم، از یک سو و گره خوردن مراسم عزاداری سیدالشهدا(ع) با معیشت شماری از مردم از سوی دیگر، سبب شده در بسیاری از مجالس عزاداری امام حسین(ع)، تحریک عواطف مردم جایگزین تبیین اهداف بلند نهضت حسینی شود و بدین‌سان، نه تنها بازار گزارش‌های ضعیف و بی‌ریشه‌ای که جنبه عاطفی آن‌ها قوی است - هر چند خلاف شأن و منزلت اهل بیت‌اند - رونق یابد بلکه به تعبیر استاد شهید مطهری، با این استدلال ماکیاولی که «هدف، وسیله را توجیه می‌کند»، راه برای جعل و دروغ در مرثیه‌سرایی هموار شود».

من کان یوم عاشورا یوم مصیبته و حزنه و بکائه جعل الله عز و جل یوم القیامة یوم فرحه و سروره

هر کس که عاشورا، روز مصیبت و اندوه و گریه اش باشد، خداوند روز قیامت را برای او روز شادی و سرور قرار می‌دهد.

حکایت

گریه زمین و آسمان در روز عاشورا

مرحوم آیت‌الله وجدانی فخر سرابی نقل می‌کند که در یکی از روزهای عاشورا، از نزدیک قبرستان نو (قم) عبور می‌کردم. استادم علامه طباطبایی را دیدم. به من فرمود: می‌دانی در روز عاشورا، زمین و آسمان بر امام حسین(ع) گریه می‌کنند؟ گفتم: آری. فرمود: می دانی مرغ‌های آسمان بر ایشان، گریه می کنند؟ گفتم: آری. فرمود: می دانی ریگ های بیابان، گریه می کنند؟ گفتم: آری. (البته من به احترام استاد، هر چه می گفتند، تصدیق می کردم). در ادامه، علامه دست برد و از زمین، سنگی را برداشت و با دست، آن را مانند پنیر، باز کرد و قطره خونی را در آن، نشان داد و فرمود: این طور!

عکس روز

زائران نوجوان در اجتماع «احلی من العسل»

عکس: وحید بیات - قدس

اجتماع «احلی من‌العسل» یکی از باشکوه‌ترین اجتماعات عزاداری حرم مطهر رضوی در ماه محرم است؛ محفلی به نام و یاد قاسم‌بن‌الحسن(ع) که با حضور چند هزار نوجوان برگزار می‌شود.

به گزارش آستان‌نیوز، صبح پنجشنبه ۱۳ مردادماه پسران نوجوان، گروه گروه با سربند و لباس سیاه برای شرکت در اجتماع بزرگ عزاداران نوجوان به نام «احلی من العسل» وارد رواق امام خمینی(ره) حرم مطهر رضوی شدند. اجتماعی که حدود ۳ هزار نوجوان در آن حضور یافتند تا نام نوجوان کربلا، حضرت قاسم(ع) را گرامی بدارند.

تعدادی از نوجوانان، پرچم‌های سیاه و قرمز و سبز «یا اباعبدالله الحسین(ع)» و «آجرک الله یا صاحب الزمان(عج)» را روی دست می‌چرخاندند و مربیان و خادمان هم شور و حال همسن و سالانشان را دو چندان می‌کردند. پدرها و مادرها هم که پسرانشان را به این مراسم آورده بودند، در گوشه و کنار نشسته و با تماشای نوجوانان خود، بر مظلومیت حضرت قاسم اشک می‌ریختند.

در آینه اسناد

روایت ۴ قرن سوگواری در حرم مطهر رضوی از سیاه‌پوشی ضریح تا آیین نخل‌بندی

مروری بر ۴۰۰ سال اسناد عزاداری حسینی موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی

امروز بیش از ۲ هزار سند تاریخی و کهن در حرم مطهر رضوی از ارادت دیرینه مردمان این سرزمین در پاسداشت ایام عزاداری ماه محرم و صفر حکایت می‌کند.

زهرا فاطمی مقدم مسئول بخش ارزشیابی و پیش‌آرشیو اسناد سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در گفت‌وگو با آستان‌نیوز از وجود حدود ۲ هزار سند از دوره صفویه تا پایان دوره قاجار در این مجموعه سخن می‌گوید که به عزاداری‌های ماه محرم در حرم مطهر امام رضا(ع) اشاره دارند.

وی قدیمی‌ترین سند از میان این اسناد در مورد عاشورا را متعلق به سال ۱۰۱۱ هجری قمری در دوره صفویه عنوان کرد که ۴۳۳ سال قدمت دارد. در این سند به تعطیلی حمام آغچه، از موقوفات آستان قدس رضوی و تعطیلی دکان‌ها، مکتبخانه حرم و سایر فعالیت‌های جاری و عادی در روز عاشورا اشاره شده است.

■ **لباس عزا بر تن خورشید**

برای ورود به ماه محرم‌الحرام و انجام عزاداری سید و سالار شهیدان، مجموعه‌ای از آداب و رسوم در بارگاه مطهر رضوی، مطابق دستور متولی وقت (تولیت) این آستان مبارک به کارکنان مرتبط و مسئول ابلاغ می‌شده که سیاه‌پوشی گنبد طلای حرم مطهر رضوی و گلدسته‌ها و مفروش کردن رواق‌ها و محل روضه‌خوانی برای مرثیه‌سرایی حضرت اباعبدالله الحسین(ع) از جمله این آداب بوده است.

فاطمی مقدم قدیمی‌ترین خبر در مورد مراسم بارگاه منور حضرت ثامن‌الحجج(ع) به روایت اسناد تاریخی موجود در آرشیو گنجینه رضوی را متعلق به سال ۱۲۷۴ قمری در دوره قاجار عنوان کرد و افزود: از این تاریخ به بعد تقریباً هر ساله ایوان‌های طلای صحن عتیق و جدید (صحن آزادی فعلی) و گلدسته‌های طلا و دور تا دور ضریح مطهر امام هشتم(ع) درمجموع با ۱۲ تخته پارچه مشکی سیاه‌پوش می‌شده است.

■ **نخل‌بندی؛ نماد تابوت شهدای کربلا**

همچنین در اسناد برجا مانده از تشکیلات اداری آستان قدس رضوی دوره صفویه و افشاریه اطلاعاتی در مورد اجرای مراسم نخل‌بندی در حرم امام رضا(ع) در روز عاشورا به چشم می‌خورد؛ در حالی که امروزه مراسم نخل‌بندی در حوزه مرکزی ایران رواج بیشتری دارد و در شهرهایی مانند مشهد به دست فراموشی سپرده شده است.

وی به مقدمات مراسم نخل‌گردانی اشاره دارد که تزئین و آرایش نخل و به دیگر سخن «نخل‌بندی» از جمله ضروریات آن به حساب می‌آمد.

فاطمی مقدم قدیمی‌ترین خبر در مورد نخل‌بندی در حرم رضوی را مربوط به عاشورای سال ۱۰۶۷ قمری عنوان کرد و ادامه داد: معمولاً پیش از آغاز مراسم، نخل‌ها را با وسایل گوناگونی از جمله پارچه، آینه، کاغذ الوان، ورق نقره و طلا و دیگر زیورآلات تزئین می‌کردند تا هنگام حمل از شکوه و جلوه خاصی برخوردار باشد.

اجرای مراسم‌های آیینی و مذهبی در قالب روضه‌خوانی، سینه‌زنی، خطبه‌خوانی و شمع‌گردانی در صحن عتیق (با نام کنونی صحن انقلاب) در شب عاشورا، حضور دسته‌های عزاداری در حرم رضوی و نیز حمل وسایل و نمادهای گوناگون از ارکان باشکوه آداب و رسوم سوگواری محرم و صفر در حرم مطهر امام رضا(ع) بوده که این آیین همچنان در شکل‌های مختلف در ایام عزاداری اباعبدالله الحسین(ع) برگزار می‌شود.

آنچه در حرم مطهر رضوی برگزار می‌شود اعم از شب‌های قدر، مناجات‌خوانی، آیین‌های نقاره‌خانه و بسیاری از مراسم‌های دیگر، براساس اسناد موقوفاتی برای آن تداوم یافته که هزینه‌ها و خرج‌کردهای هر کدام از این مراسم‌ها بر اساس موقوفات آن مشخص شده است.

روایت

پاداش زیارت امام حسین(ع)

جابر جعفی روایت می‌کند که امام صادق علیه السلام به مُفَضَّل فرمود: میان تو و قبر حسین علیه السلام، چقدر راه است؟ گفت: پدر و مادرم فدایت باد! یک روز و چند ساعت. فرمود: آیا او را زیارت می‌کنی؟ گفت: آری. فرمود آیا به تو بشارت دهم؟ آیا تو را به بخشی از پاداش آن [خبر دهم و] شاد سازم؟ گفتم: آری فدایت شوم! فرمود: مردی از شما وسایلش را برمی‌دارد و برای زیارت او آماده می‌شود. پس اهل آسمان، بشارت او را به یکدیگر می‌دهند و چون از در خانه اش بیرون می‌رود، پیاده یا سواره، خداوند چهار هزار فرشته از میان فرشتگان بر او می‌گمارد که بر او درود بفرستند تا به قبر حسین علیه السلام برسد.